

АРТ-РИНОК ТА СВІТОВІ ГОРИЗОНТИ СУЧАСНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

*(оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та
неопублікованими документами 2017–2018 рр.)*

У багатьох країнах світу однією із візитних карток їхнього самобутнього професійного мистецтва є арт-ринок. Після дворічного спаду обсяги світового ринку предметів мистецтва вирости в 2017 р. на 12%, повідомляється в спільному дослідженні UBS і виставки Art Basel. Найбільші угоди були зафіксовані в США, тут спостерігалася максимальна арт-активність. На друге місце за обсягами угод купівлі / продажу об'єктів мистецтва вийшов Китай, а на третій позиції опинилася Велика Британія. Загалом, світовий ринок мистецтва в 2017 році було оцінено в 63,7 мільярда доларів. Цього показника було досягнуто шляхом зростання попиту на дорогі предмети мистецтва [1].

Що ж до проблем світового арт-ринку, то вони сьогодні мають швидше творчий, ніж економічний характер. Так, на думку куратора проектів сучасного мистецтва Марата Гельмана, сьогодні «ринок перестав допомагати мистецтву. Раніше він підтримував митців, фінансував інфраструктуру, зараз він радше заважає. Наприклад, митців захоплюють нові технології – тиражні, електронні. А ринок каже: «Стоп-стоп-стоп! Останні 400 років ми збираємо оригінали та ігноруємо копії. Оригінали коштують мільйони. А копії – нічого, навіть якщо вони ідеальні. А тут раптом художник продукує роботу, де немає ні оригіналу, ні копії. Це ж проти ринку!». Якщо ви прийдете на Арт-Базель чи на «Сотбіс», то не побачите відсотків 90 тих робіт, які обертаються в художньому процесі. Ви побачите те, що зроблено в олії або бронзі. Ринку звичніше продавати те, що має тривалий термін зберігання. Картина і через 300 років буде картиною. А якщо художник робить геніальні роботи із пластику? Ми ж не знаємо, як він себе поведе через роки. Тому я стурбований не тим, що певні художники стали багатими, а тим, що ринок диктує свої умови» [2].

У нас ситуація дещо інша. Україна – країна молода і, відповідно, всі ринки – і економічний, і культурний, знаходяться на початковому етапі.

Хоча, українське мистецтво привертає до себе усе більше уваги як з боку українських колекціонерів, так і з боку міжнародної спільноти. Про це свідчить

кількість художників, що за останні п'ять років змогли вийти на міжнародний ринок. Та, попри це, український арт-ринок розвивається досить повільно, хоча і стабільно. Пояснити це можна багатьма факторами: починаючи з низької обізнаності та культури споживання мистецтва українців, закінчуючи відсутністю чіткої законодавчої бази, а отже і стабільної інфраструктури арт-ринку в Україні.

З огляду на особливості українського арт-ринку, продати картину художнику без відповідних зв'язків, буде складно. Художник-початківець може піти двома шляхами: знайти арт-дилера або домовитися про виставку з галереєю. В Україні основними гравцями арт-ринку є саме галеристи і арт-дилери. Знайти колекціонера самотужки вкрай складно, і навіть у відомих художників ідуть роки на те, щоб знайти своїх постійних поціновувачів.

У першому випадку художник укладає контракт і, залежно від його умов, арт-дилер робить усю іншу роботу – знаходить покупців та просуває ім'я художника. При цьому ціна на картину залежатиме від багатьох факторів: «В Україні ринок мистецтва можна поділити на декілька сегментів. Ціна на авторську роботу залежить від того, до якого сегменту належить твір. Впливає на вартість і безліч інших чинників: якість твору, тобто рівень майстерності автора; рік створення картини (старіші полотна коштують дорожче) та, звісно, популярність художника, яка формується його професійною активністю, запитом на його твори та унікальністю його стилю. Позитивним є продаж картини на світовому аукціоні. Після того, як ціна з'явиться в каталогах, роботу придбає колекціонер та про це напишуть ЗМІ, вартість художника відразу може підскочити на декілька додаткових нулів», – наголошує українська арт-дилер Ніна Бурневич.

Якщо художник вирішує напряду співпрацювати з галереями, домовлятися про умови цієї співпраці та продаж картин йому доведеться самотійно. Проте, залежно від впливовості тієї чи іншої галереї, популярність художника після виставки може зрости в рази. Але не варто сподіватися, що продаж творів мистецтва відразу принеситиме величезні прибутки. Тут справа у попиті, який в Україні досить низький через ряд загальних економічних факторів.

«В якому стані останніми роками перебуває економіка країни? Ми не маємо стабільності: тож на предмети мистецтва, які аж ніяк не є предметами першої необхідності (як їжа, одяг, медикаменти тощо), гроші витрачають останньою чергою. Немає довіри до країни, в якій іде війна, бо навіть житло, виробництво, власний бізнес не є надійними та привабливими об'єктами інвестування, а предмети мистецтва й поготів, адже і в найкращі часи ціна на них коливається від ряду факторів. Тож ціни на роботи українських художників дуже низькі у порівнянні з вартістю робіт майстрів того ж рівня, що працюють

на світовому арт-ринку. Зрозуміло, це пов'язано з цілою низкою економічних та політичних причин. Нестабільність – одна з найпомітніших особливостей українського арт-ринку, яка впливає на поведінку всіх його учасників: галеристів, дилерів, художників, колекціонерів, кураторів, меценатів та інших споживачів художнього продукту», – впевнена Марина Щербенко, засновниця Щербенко Арт Центру [3].

«Знаєте, арт-ринку як такого в Україні немає! – стверджує художник Роман Мінін. – Може, часи тепер не ті? Адже, наприклад, вітраж (те, що роблю я) – предмет розкоші, це коштує дорого. А як у наш час можна вкладати гроші в предмети розкоші, коли багато людей живуть на валізах? Навіщо вкладати гроші в те, що потім доведеться залишити? Незрозуміло, що буде завтра. У такій ситуації і в такому підвішеному стані мистецтво – лише сторонній чинник, який береться до уваги, але цікавить людей останньою чергою». Також Роман Мінін вважає, що «справжніх колекціонерів в Україні не так уже й багато. Їх можна перелічити на пальцях... Ну хай не однієї руки, а двох. Вони придбали по одній або кілька робіт художника, який їх цікавить, – і все. Тобто укомплектували колекції. А нових колекціонерів не більше. Але ж українським художникам треба якось жити далі, треба розвиватися. Тому вижити в Україні може тільки художник, у якого хороший фінансовий бекграунд. Це коли батьки багаті, залишили йому квартиру, машину, ще щось. Тобто на це не треба заробляти. А зараз в Україні на квартиру чесною працею може заробити тільки хороший айтішник (такі дуже затребувані). І це окрема каста професіоналів. Тішить, що у цій сфері є "прошарені" люди, які цікавляться сучасним мистецтвом» [4].

А на думку арт-фінансиста Дениса Белькевича, «на відміну від світового ринку мистецтва, український ринок знаходиться в тіні. Дані про покупки і продажі творів не публікуються і ніде не фіксуються». Тож, за твердженням Дениса Белькевича, в Україні вирішальним чинником є економічно, і історично обумовлені побоювання гравців цього ринку публікувати свої дані. Українські аукціонні будинки в рідкісних випадках пишуть звіти про проведені торги, арт-дилери взагалі ніколи не надають і не фіксують суми проведених операцій. Проте, в Україні є арт-ринок, та він знаходиться в тіні [1].

Річ у тому, – погоджуються й інші мистецтвознавці, – що український арт-ринок повністю в тіні, офіційної статистики про нього немає, а якщо і є, то у вузького кола осіб, які не бажають нею ділитися. Ціни варіюються залежно від обставин. І український художник для європейського колекціонера поки має вигляд тіні з повітряним цінником [5].

А на думку українського художника Владислава Шерешевського, «в Україні немає звідки взятися арт-ринку як такому. Річ у тому, що в нас хороших художників більше, ніж потрібно для такої бідної країни. Дається в

знаки сильна школа ще з радянських часів. «Із нашим рівнем майстерності можна сміливо виходити на Захід, що успішні люди й роблять. Показник наявності в країні арт-ринку – це висока вартість хорошої картини. Бо художник повинен малювати далі. Нині різниця в цінах між іменитим художником і тим, хто щойно закінчив академію, не дуже велика. Який же це арт-ринок?» [6].

Слід визнати, – констатують у пресі, – що ситуація на українському арт-ринку все ще далека від ідеальної. Тому просування і продаж власних робіт для художника-початківця може бути справжнім викликом. При цьому в Україні немає достатньої кількості галерей та, що найголовніше, державних програм, які б допомогли виховати у глядачах культуру споживання мистецтва.

«Про конкуренцію слід говорити, коли є сформований здоровий ринок, і взагалі, на ньому присутній живий ритм, рух, настрої. Та з початку економічної кризи 2008 року повноцінне відновлення арт-ринку в Україні не відбулося. Так, на сьогодні в арт-середовищі є помітні зміни в якості та формі діяльності мистецьких інституцій, є більш чітке розуміння, що робити й як робити, щоб покращувати й розвивати індустрію. Та без фінансів все завмерло в тривалому очікуванні. Завдяки комерційному успіху кількох окремих художників та голосному піару двох-трьох амбітних дилерів, можливо, є ілюзія, що тут кипить комерція й активна конкуренція. Та все просто перевірити: порахуймо, скільки галерей стабільно працює, скільки нових відкрилось, скільки пішли з ринку за останні десять років (я говорю про галереї, які працюють в ніші сучасного мистецтва). У Києві, столиці нашої країни, зараз набереться не більше 10 таких галерей. От вам і відповідь про конкуренцію серед цих галерей та декількох дилерів, а також художників, які часто продають самі свої твори із майстерень...», – коментує ситуацію на арт-ринку Марина Щербенко [3].

В Україні аукціонів, що займаються сучасним мистецтвом, всього кілька. Основні – це «Дукат» і «Золотий перетин». У «Дуката» аукціони проходять рідше, тому в них кращі показники продажів. Як свідчить практика, – констатує колекціонер та куратор проекту ZALA Gallery А. Супруненко, – часто проводити аукціони в нас не можна, тому що ринок до цього ще не готовий. Художники виставляють мало робіт, це роблять, в основному, галереї, або дилери зі своїх запасів. Теоретично, галеристи повинні самі шукати художників. Але у молодих художників кепські справи, їм практично все доводиться робити самим. Галеристи намагаються залучити вже брендівих художників і з ними працювати. В молодого художника потрібно вкладати гроші, робити каталоги, робити виставки, давати його роботи на аукціони, з ним потрібно працювати. Художник – це додана вартість. Формується вона кількістю виставок, кількістю каталогів і продажів на аукціонах. У молодого художника за визначенням не може бути високої вартості.

Втім, на думку засновника Art Ukraine Foundation й Art Ukraine Gallery Наталії Заболотної, «наше мистецтво нічим не поступається світовому і російському. Світові аукціони задають цінову планку локальним художникам. Хоча це парадоксально, коли художники з тієї чи іншої країни, представлені на світових аукціонах, їх зазвичай співвітчизники. Якби у нас був розвинений арт-ринок, який складається з колекціонерів, художників, галерей та арт-дилерів, то зараз би у сучасного українського мистецтва була абсолютно інша цінова позиція й інший провенанс. Зараз іноді українські художники потрапляють на світові аукціони, але вони проходять під грифом „російські торги”. Тобто потрапляють в російські каталоги, а там купують тільки тих, хто дорого коштує. А нас, як правило, оцінюють дешево, тому що ми як раз не маємо історії продажів мистецтва. Це замкнуте коло й показує, що в Україні ніхто ніколи не робив ставку на мистецтво, і на культуру загалом. Це величезний і важливий інструмент для просування власної країни» [7].

Проте є і позитивні моменти. Останніми роками український арт-ринок значно розширився, відтак й митці отримали більше шансів для розвитку та визнання як в країні, так і за кордоном.

«Впродовж останніх п'яти років відбуваються зміни на користь сучасного мистецтва. На світових аукціонах усе частіше можна побачити роботи сучасників, що продаються за високими цінами. Колекціонери скуповують східних авторів, передусім це Китай. З'явилися нові імена як на світовій арені, так і на нашій, українській. Та, на жаль, Україна поки що не може похвалитись розвитком арт-ринку, його активністю та позитивними зрушеннями. Колекціонерів складно виховувати, для цього потрібна програма на рівні держави. В нас не заведено прикрашати будинок гарним живописом, пишатися своїм надбанням, колекцією. Завдяки окремим діячам, зацікавленим людям та галеристам, наші художники за останні 5 років декілька разів з'явилися на світових аукціонах. Приємно, що багато хто з митців подорожує, відвідує пленери, залишає в інших країнах частину нашого українського таланту у вигляді своїх творів», – відзначає Ніна Бурневич.

Таким чином, українським художникам залишається одне – дружити з дилерами, галеристами, багато працювати, щоб вийти на світовий ринок, і чекати стабілізації ситуації в рідній країні [3].

Втім, останніми роками Україна все ж зробила кілька гучних аукціонних продажів, брала участь у ряді міжнародних проектів, що підвищує імідж не тільки окремих авторів, а й нашого мистецтва загалом. Якщо так буде тривати, ми станемо повноцінними учасниками міжнародного арт-ринку, але спершу варто налагодити свій. І тут дуже перспективним є виникнення нових підходів роботи на арт-ринку. Так, доволі позитивно мистецтвознавці сприймають появу арт-скаут агентства TUASHO, яке працює з молодими художниками на всіх

етапах роботи, від ідеї до реалізації. Ідея TUASHO – це реакція на передбачуваний однобокий підхід до мистецтва в Україні. Завдання агентства – не продати картину в будь-який спосіб, а знайти аудиторію художника, допомогти йому побудувати кар'єру, розвиватися. Продукт TUASHO – це успішний молодий художник з регулярними виставками і резиденціями. Агентство впевнене, що правильно побудований імідж – запорука продуктивних відносин як з галереєю, так і з колекціонером. Якщо глядач не знає історії автора, його ідеї він не зрозуміє. Слід робити художника більш зрозумілим для навколишніх – через різні медіапродукти: відео, статті, інтерв'ю, каталоги. Тож агентство просуває художника на європейський ринок цілком, а не тільки окремі його роботи. TUASHO дає можливість зовсім молодим талантам, які виходять за межі традиції, пробувати свої сили в різних заходах як в Україні, так і за її межами. Разом з тим, перелік послуг агентства значно ширше, важливою сферою його діяльності є вирішення на різних рівнях «побутових» проблем художників, від консультацій з авторського права та допомоги в оформленні документів до представлення постраждалих художників у суді, захисту їхніх прав. А юридичні консультації у TUASHO для художників безкоштовні [5].

Тут також намагаються подолати явний ідейний застій в сучасному українському мистецтві. Художники часто копіюють, а не створюють. Все більше творчого принтера замість живого пошуку. Арт-ринку слід переосмислити себе, перестати працювати за старою програмою, сформулювати нові правила, щоб створити більш продуктивні взаємини з художником. TUASHO допомагає починати з правильного позиціонування себе, тверезого погляду на тренди, забезпечує юридичну підтримку, допомагає з резиденціями і переїздами за кордон, перевезенням картин. Більшість молодих художників сліпо ганяються за західними течіями замість того, щоб вчитися думати своєю головою і правильно себе позиціонувати. Соціум не стоїть на місці, взаємозв'язки між людьми змінюються, а з ними і саме мистецтво, змінилися його теми і способи розповіді. Покоління змінюються, і те, як працювали наші батьки, не працює в сьогоденних реаліях. Ось навіщо потрібно TUASHO, гасло якого – «нове покоління – нові правила...» [5].

Сприяти успішній та сучасній роботі арт-ринку можуть й нові технології. Так, українські розробники створили додаток One Day Auction, яке поєднує в собі соціальну мережу і онлайн-майdanчик для продажу предметів мистецтва. Контент додатка оновлюється щодня. На думку головного виконавчого директора One Day Auction Ольги Нікітової, арт-соцмережа може допомогти українським художникам продаватися.

Тож, творці арт-мережі One Day Auction презентували онлайн арт-ком'юніті, учасниками якої можуть стати всі, кому цікаве мистецтво. ODA

дозволяє лайкати, коментувати, продавати, купувати та читати про митців та мистецтво. Поки акцент робиться саме на роботах українських художників, адже і на нашому арт-ринку чимало цікавого та затребуваного.

Зараз у команді ODA 10 людей. До неї входять і програмісти. Однак коли додаток почне розростатись, команда збільшиться. Додаток вже є на всіх мобільних платформах, включаючи Web.

Ольга Нікітова наголошує, що вона – «підприємець, людина, яка займається бізнесом. Специфіка моєї роботи – будівництво компаній. У 2012 році випадково потрапила на аукціон в Україні, його проводив аукціонний дім “Золотий перетин”. Відтоді почала ближче знайомитися з роботами українських митців і дуже швидко зрозуміла, що в Україні існує глобальний цікавий арт-ринок. Тут вирує життя, є величезна кількість талантів – як класиків, так і молодих цікавих митців. Захоплення українським артом з часом лише росло. Зокрема, завдяки тому, що я почала ходити на різні виставки, знайомитися з цікавими людьми, спілкуватися з ними. У якийсь момент я усвідомила, що більше і більше людей не просто хочуть прийти, побачити, купити, а й обговорити це. Facebook яскравий тому приклад. Нове покоління людей, навіть два покоління, не бояться і навіть звикли не приховувати те, що їм подобається, висловлювати свою думку відкрито. Те, чого раніше не можна було зробити.

Усе, що ми бачимо зараз, – це абсолютне омолодження ринку. Мова йде про різні сфери. Люди швидше стали створювати свої компанії, молодшими стали підприємці. Раніше це були люди 35–40 років, а сьогоднішні інтерпринери – 19-річні хлопці та дівчата, які, наприклад, у США вже мільярдери.

Ідея створення ODA виникла тоді, коли ми з партнерами почали обговорювати онлайн-аукціони. Останні вже існували з 2012–2013 років у США, Британії, Німеччині та інших країнах. Все ж ця ідея досить молода для світового арт-ринку. Ми проаналізували західні онлайн-аукціони і тоді вирішили: чому б нам не створити майданчик, що дозволить не тільки зайти та купити витвір мистецтва, але і підтримуватиме глобальну тенденцію – дасть можливість обговорити роботу художника. Завдяки цьому ми виділились з-поміж наявних онлайн-аукціонів, де нічого не обговорюється і все існує на рівні продати-купити».

Ольга Нікітова також вважає, що сьогодні суспільство змінилося: люди перестали ховатися, їм подобається спілкування. Тому можливість обговорювати мистецтво дуже важлива. «Якщо люди не хочуть купувати картину, вони можуть просто поговорити. Це і справді можливість поспілкуватися, але не на тему котиків або наукової фантастики, а на тему арту.

Дуже багато людей у сфері мистецтва люблять ділитися тим, що знають, висловлювати свою думку».

Ще один тренд сучасності, який було враховано при розробці ODA, – економія часу. Народ хоче витратити менше часу на все. Користувачі бажають вловити, приколотися, отримати емоцію усього за дві-три секунди. Людям не хочеться дуже довго на чомусь затримуватися. Кількість інформації настільки велика, що людина фізично не може її повністю опрацювати.

«Враховуючи цей тренд при створенні нашого продукту, – наголошує Ольга Нікітова, – ми розуміли: людям треба давати можливість робити все швидко. Це стало другою рисою ODA, яка відрізняє її від онлайн-платформ з продажу арту, що існують. Більшість онлайн-аукціонів тривають від одного тижня до кількох місяців, наш аукціон – добу. Сама назва соцмережі – One Day Auction – вийшла саме з концепції додатка. По суті у покупця є лімітований час, який допомагає йому прийняти рішення. Адже, купівля предметів мистецтва – це емоційне рішення і його приймають швидко. Суть ще у чому: три-п'ять людей торгуються за одну картину, яка виставлена на аукціон всього на 24 години. Лімітований час підігріває азарт. Крім того, на ODA створюється атмосфера клубності, певної спільноти» [8].

Додаток працює за таким алгоритмом: щодня о 12.00 на ODA з'являються нові лоти від різних продавців. Продаж іде через галереї-партнери ODA. Відтак, до мережі потрапляє лише якісне мистецтво від авторизованих дилерів. Та спершу команда ODA оцінює історію діяльності цих дилерів, їхню надійність, репутацію на ринку. Це дуже важливо, оскільки арт-платформа – це надійний майданчик. Для колективу є пріоритетною довіра користувача, клієнта. Тому дилери, з якими співпрацює ODA, проходять дуже ретельну перевірку.

Щодо алгоритму: якщо відвідувачу сподобалася картина і він хоче її придбати, потрібно зробити ставку. Є фіксований крок, який залежить від початкової ціни картини: \$5 – \$50. Якщо відвідувач виграв торги, йому приходять лист-підтвердження з усією заявленою інформацією: що саме він виграв, сума, контакти галереї, яка виставила картину. Потім галерея зв'язується з ним, і повідомляє, як можна забрати роботу. По закінченні 24 годин, непродані картини потрапляють у shop. Там їх також можна купити, але за фіксованою та вищою ціною. Окрім того, зникає азарт торгів. Галерея сама оцінює картину, визначає ціну, тому що вона представляє художника.

Найближчим часом на ODA з'явиться модуль, завдяки якому художники матимуть окремий доступ до маркет-плейсу, його будуть бачити тільки професіонали. Митці пропонуватимуть тут свої картини авторизованим дилерам (галереям, аукціонним домам тощо) з усього світу, а останні продаватимуть вибрані роботи на нашому арт-майданчику. Галерея у арт-соцмережі виступає як агент. Взагалі, в ODA з'явиться ще багато нових

модулів, які будуть цікаві всім – покупцям, дилерам, митцям, просто користувачам, які захочуть дізнатися більше про арт.

Щодо реакції користувачів на платформу, то, за словами Ольги Нікітової, «є момент звикання до платформи. У перші дні було мало коментарів, потім стало більше, люди почали ставити питання. Якщо ми будемо їх радувати, давати цікаві коментарі, нові роботи, тоді справа піде. Ми хочемо виробити у людей звичку, щоб вони гортали цей додаток, як стрічку новин у Facebook. Якщо тобі цікавий арт, ти заходиш, дивишся, що сьогодні з'явилося. Плюс ми розмовляємо з двома новинними порталами, які займаються мистецтвом, вони хочуть співпрацювати з нами. Це розбавить стрічку. Користувачі зможуть додатково почитати, наприклад, новини галерей, які організують свої виставки, локальні вечірки. Також у нас з'явиться геолокація, і людина знатиме, що саме біля неї відбувається, який арт-захід проходить. Наприклад, приїжджаючи до іншого міста, одразу ж можна буде подивитись, які культурні події тут проходять, у які галереї та музеї можна навідатися, що відбувається саме у цьому місті. Геолокація – це те, що цікаво, адже стосується саме тебе» [8].

Також у грудні 2016 року в Україні з'явився ресурс з об'єктами сучасного українського мистецтва artelect.com.ua. Основна мета проекту – знайомство з молодими авторами, які за кілька наступних років зростуть у ціні, та давати можливість всім охочим оперативно придбати вподобаний об'єкт. Основні напрями інтернет-галереї – живопис, графіка і фотографія. Цінова політика дуже лояльна: мінімальна вартість твору 400 грн. Засновник проекту ARTELECT Олексій Медина вбачає свою місію у допомозі в розвитку українського образотворчого мистецтва. Молоді автори мають можливість зв'язатися з командою ARTELECT, отримати консультацію та розмістити свої роботи на сайті якщо вони відповідають вимогам. За словами представників онлайн-платформи, всі представлені предмети мистецтва проходять ретельний відбір команди досвідчених арт-експертів.

«Головне, що такий майданчик створює необхідні умови, за яких мати хорошу картину або цікаву графічну роботу можуть всі охочі. Адже ми часто опиняємося в ситуаціях, коли хочеться зробити особливий подарунок другу або прикрасити стіни свого будинку, а відповідні об'єкти знайти самостійно дуже складно», – коментує Олексій Медина [9].

В Україні запустився й принтшоп Artlook.ua. Його авторами є київські ентузіасти, які взялися таким чином допомагати молодим митцям з різних країн світу і популяризувати їхню творчість за допомогою принтів на одязі та різних предметах. Будь-хто може створити власний профіль на сайті Artlook.ua й завантажити туди зображення своїх робіт. Їх можна буде розмістити на одязі, різних аксесуарах і предметах – годинниках, чохлах, термокружках, сумках, подушках, постерах. При реєстрації художник приймає «Партнерську угоду»,

згідно з якою надає право платформі Artlook.ua тимчасово користуватися продуктами його творчості. З кожного продажу товару автор принта на ньому отримує 10% від його вартості [10].

Можна сподіватися, що залучення нових форм та технологій сприятиме розвитку арт-ринку, дозволить йому вийти на новий рівень.

Поширеною також є думка про те, що український художник досягне значних успіхів на вітчизняному арт-ринку лише після того, як зуміє вийти на світовий.

Та, за словами керівника культурних проєктів, експерта у сфері інтелектуальної власності Олександра Черепані, «це міф, ніби в Європі всі неймовірно багаті й хочуть купувати мистецтво за десятки тисяч євро. Так, середнього класу в Європі більше, рівень життя вищий, але тих, хто може купувати мистецтво, та ще дорого, не так багато. Українські художники наразі дешевші, ніж закордонні, переконатися в цьому можна подивившись аукціонні естимейти і поверхнево вивчивши Saatchi Art. Але наше мистецтво не гірше, ні за якістю, ні за технікою, чому воно має коштувати менше? Географія? Політика? Пікассо і в Африці Пікассо, вся справа у пізнаваності художника як бренду. Вирішити цю проблему може прозорість ціноутворення і грамотний підхід до просування самого художника» [5].

«Насправді в Європі, не кажучи вже про Америку, мистецтво українських художників представлено недостатньо, – наголошує художник Роман Мінін. – Хоча світ величезний. Але для того, щоб у цьому велетенському світі з'явилося бодай поняття про українську арт-індустрію, треба мати великі потужності та "обсяги" співпраці зі світовими дилерами. Мене в Україні більш-менш знають. А якщо виїхати за межі країни – у Європу, Америку, то треба починати гру спочатку. Якщо порівняти мій порядок денний із порядком денним європейських художників, то це, як кажуть в Одесі, дві великі різниці. Європейські колеги живуть в аеропортах: у них виставки розписані на роки наперед по всьому світу» [4].

Втім, у пресі констатується, що сьогодні українським художникам вже значно легше пробитися на міжнародний арт-ринок. Однак, щоб взяти участь в авторитетному міжнародному заході, необхідно довго і наполегливо працювати. Зазвичай отримати запрошення на виставку чи аукціон вдається після кількох років активної виставкової діяльності в Україні. Тобто ім'я митця уже повинно бути досить відоме вітчизняній мистецькій спільноті. «Щоб бути успішно представленим, потрібно працювати, встановлювати зв'язки з галереями, критиками, дилерами. І, звісно, ще мати талант. Потрібно мати серйозні суми грошей, оскільки кожна участь в міжнародному арт-ярмарку або персональна виставка коштують не дешево, а меценатів в Україні зараз нема. Хтось заперечить – скаже, що є гранти, але як на мене, то це – залежність, дії

під диктовку, а не самовираження» – каже художник Олексій Коваль. При цьому підготовка до арт-виставки може тривати від кількох місяців до цілого року. Як наголошує Олексій Коваль, «до міжнародної арт-виставки потрібно готуватись заздалегідь. По-перше, необхідно визначитись, що саме ти хочеш показати в іншій країні, які свої твори, яку серію, чим здивуєш глядача. Потім потрібно вирішити ряд технічних питань: це і перевезення, і рекламна підтримка, і спілкування з відвідувачами, яких також потрібно запрошувати заздалегідь» [3].

Та, попри ці проблеми, вітчизняне образотворче мистецтво стає все більш затребуваним у світі. Свідченням цьому є участь наших митців у вагомих міжнародних виставках та численні індивідуальні проекти за кордоном.

Так, доволі успішною була участь України у 57-й Венеціанській бієнале, яка 2017 року проходила під гаслом «Viva Arta Viva» («Нехай живе мистецтво»). Свої роботи тут представляли близько 120 митців з 51 країни світу. Крім того, в рамках бієнале працювало понад 80 національних павільйонів, серед яких був й український, організований за підтримки та часткового фінансування Міністерства культури України. Тут було представлено нову серію робіт «Парламент» (2014–2017) відомого українського художника Бориса Михайлова. Кураторами стали Пітер Дорошенко та Лілія Куделя. «Парламент» досліджував зв'язок між фотографією і сучасними засобами масової інформації. Розвиваючи тему цьогорічної Венеціанської бієнале, куратори також працювали з молодими українськими художниками, які створили сателітні проекти і в сукупності представляють розширену інтерпретацію нової фотосерії Бориса Михайлова. Продовжуючи тему мутації інформаційних даних, арт-група SVITER та І. Світличний представляли в павільйоні звукову інсталяцію, в якій драм-машини й електронні синтезатори створювали унікальний алгоритм, що перетворював дані всередині та навколо павільйону в аудіо-треки. Колектив «Жужалка» в складі Віктора Корвіка, В'ячеслава Соколова та Романа Юхимчука представляв нові фотопублікації, одну з яких створено методом експериментальної зйомки двома фотокамерами – радянською «Київ» та сучасною цифровою, які дають зображення за збігу об'єкта в двох видошукачах. Дизайнер Антон Белінський презентував в рамках павільйону капсульну колекцію одягу, головною платформою дослідження якої стала візуальна культура українського парламенту з його символами політичної влади та індикаторами кризи. У паралельній програмі також відбувалася виставка «Future Generation Art Prize», влаштована PinchukArtCentre. Крім того, на одній з площ у центрі міста виставила свою масштабну скульптуру молода авторка Ліна Кондес. А на набережній Дзаттере розмістили виставку «Lost&Found» за участі відомих авторів – зокрема, Іллі Чічкана та Жанни Кадирової [11, 12].

Показово, що у 2017 р. за визначенням комісарів Венеціанської бієнале, арт-кураторів, критиків, український павільйон увійшов у трійку найкращих, поряд з Німеччиною та Великою Британією. «Це перший такий великий успіх в частині презентації сучасного мистецтва України у світі і Європі», – наголосив Міністр культури України Євген Нищук [13].

Втім, не всі українські критики оцінювали український павільйон у Венеції позитивно. Так, на думку деяких критиків, «з огляду на те, що український павільйон цього року знаходиться не в самому центральному місці, як це було, наприклад, минулого разу, то після огляду експозиції мимоволі наздоганяє певне розчарування... Проект цей – зовсім не для національного представництва у Венеції, а, в кращому разі, для розвитку портфоліо художника (хоча куди вже там далі), куратора і всіх інших причетних. Українським культурним дипломатам час нарешті тверезо подивитися на готовність нашої країни до участі в подібних художніх форумах, і або зробити ставку на проекти молодого і живого мистецтва, без випинання престарілих метрів з притягнутими за вуха несвіжими ідеями, або не ініціювати національний павільйон взагалі. З огляду на досвід більшості минулих українських імпрез у Венеції, будь-який з цих варіантів для міжнародного співтовариства залишається непоміченим. Якщо і говорити про успішний проект, хоч і побічно, але пов'язаний з Україною, так це був все той же Future Generation Art Prize, який PinchukArtCentre вивіз показати в Palazzo Contarini Polignac у Венеції» [14].

Втім, більшість відгуків в українській пресі мали позитивний характер. Особливо підкреслювалися й принципові відмінності підготовки українського павільйону. «Здається, вперше наша держава зробила гідну уваги спробу представити себе на Венеціанській бієнале. За правилами, кожна країна призначає комісара, зазвичай офіційну особу від Міністерства культури, що займається загальними питаннями, та куратора, котрий, власне, і відповідає за конкретне наповнення національного павільйону на бієнале. Цього разу процедуру відбору було чи не вперше проведено відкрито й прозоро – рейтинговим голосуванням конкурсної комісії, за результатами якого перемогла кураторська група у складі П. Дорошенка та Л. Куделі, а Центр сучасного мистецтва «Dallas Contemporary» (США), де вони працюють, обрано організатором українського павільйону». А художника Б. Михайлова, який представляв Україну, у пресі називали «живою легендою європейського сучасного мистецтва» та «всесвітньо відомим художником» [15].

Тож, можна констатувати, що за оцінками фахівців та більшості представників преси, участь України у 57-й Венеціанській бієнале стала значною перемогою вітчизняного мистецтва.

Окрім цього резонансного успіху, були й інші, теж доволі гучні.

Так, український скульптор Юрій Мусатов став у 2017 році членом International Academy of Ceramics – ІАС. Міжнародну академію кераміки було засновано 1952 року з метою об'єднання керамістів, гончарів, дизайнерів, колекціонерів, галеристів, реставраторів і кураторів з усього світу та ініціювання комунікації між ними. Сьогодні це єдина міжнародна організація для професіоналів у сфері керамічного мистецтва. 2017 року експертна комісія академії відібрала 145 керамістів з різних країн. Ю. Мусатов став першим і поки що єдиним митцем з України, який був удостоєний членства в ІАС. Він є постійним учасником міжнародних резиденцій і переможцем низки стипендіальних програм та конкурсів. Його роботи зберігаються у приватних колекціях і музеях України, Польщі, Німеччини, США, Португалії, Іспанії, Словенії, Латвії, Туреччини, Китаю та Кореї [16].

А українська художниця Марина Данилович, яка живе у Чикаго, вже третій рік поспіль єдина з українців перемагає на конкурсі Польського музею Америки. Перемога дає право презентувати свої картини на виставці закладу. Художниця працює у техніці олійного живопису; малює квіти, натюрморти та пейзажі [17].

Українська художниця Надія Дойчева-Бут стала однією з переможців міжнародного конкурсу ілюстрації Jungle Illustration Awards – 2017. Перемога дісталася їй за ілюстрацію до майбутньої книги Анастасії Лавренішиної «Дрімучий ліс», рукопис якої переміг у конкурсі «Напишіть про мене книжку!» і побачить світ у видавництві «Фонтан казок» у 2018 році. Jungle Illustration Awards – міжнародний конкурс ілюстрації, відкритий для ілюстраторів зі всього світу. Цей європейський конкурс, має 11 категорій, за якими обираються переможці. До журі конкурсу входять найкращі ілюстратори світу та арт-директори. Усі учасники, які стали переможцями, мають можливість 2018 року презентувати свої роботи у каталозі та на виставці Jungle Illustration Award [18].

Оригінальна емалева живописна мініатюра «І риба б співала, якби голос мала», роботи київського живописця-емальєра Володимира Ваніна, отримала у грудні 2016 року другу відзнаку на міжнародних виставках – цього разу на 83-й щорічній міжнародній виставці мініатюрного мистецтва у Вашингтоні. Попередню премію (The Sue Lee Award) твір отримав з відзнакою «Троянда Тюдорів» влітку 2016 року на щорічній виставці в Уельсі (Велика Британія), організованій Спілкою мініатюристів Гілліард. Володимир Ванін, який живе та працює в Києві, з листопада 2016 року є асоційованим членом британського Королівського товариства мініатюристів (The Royal Society of Miniature Painters, Sculptors & Gravers, London UK), а з лютого 2017 – членом Вашингтонського Товариства Мініатюристів (Miniature Painters, Sculptors and Gravers Society of Washington D.C., USA) [19].

Що ж до закордонних виставок, то участь у них, як вже зазначалося, українські митці брали доволі активно.

Зокрема, на початку жовтня 2017 р. українські митці Марія Куликівська, Пьотр Армяновський та Вікторія Миронюк взяли участь у перформативній програмі Swab Barcelona – міжнародній художній виставці, яка об'єднує галереї, кураторів, колекціонерів та молодих митців з усього світу. Десятий, ювілейний рік міжнародної виставки у Барселоні (Іспанія) організатори вирішили присвятити українському перформансу. Окрім трьох митців, представлених фондом «Ізоляція», на Swab Barcelona від України завітали ще Валентина Петрова та Михайло Коптев, яких відібрав Центр візуальної культури. Вікторія Миронюк порівнює Swab Barcelona з київським ГогольФестом в аспектах організації та концептуальної рефлексії, однак те, що ґрунтовно відрізняє цей фестиваль від українського, – рівень фінансування та можливість зустрічі різних контекстів. Українську перформативну програму на Swab Barcelona ініціювало українське дипломатичне представництво в Барселоні [20].

Столична «Voloshyn Gallery» вдруге брала участь в арт-шоу SCOPE Basel, що проходило з 13 по 18 червня 2017 р. у рамках тижня мистецтв у Базелі, Швейцарія. Тут зібралося понад 70 галерей-учасників з 52 міст 27 країн світу, які не тільки представляли твори художників, а й долучилися до спеціальних заходів, що доповнювали щоденну програму ярмарку – це обговорення, виступи, переговори, обмін досвідом. «Voloshyn Gallery» вже представляла соло-проект Михайла Деяка на SCOPE Basel 2016, а тепер знову повернулася до Базеля, але показала вже п'ять авторів – Анну Валієву, Михайла Деяка, Богдана Томашевського, Марію Сулименко (Німеччина) та Рудольфа Бурду (Чеська Республіка) [21].

У квітні 2018 р. Львівська галерея «ST·H Gallery» брала участь у арт-ярмарку KÖLNER LISTE (Кельн, Німеччина). Це вже вдруге галерея представляла українських художників на міжнародному ринку. У вересні 2017 року з проектом «Untitled» Сергія Гая «ST·H Gallery» експонувалася на Berliner Liste (Берлін). Цьогоріч Україну представляли Сергій Гай та Володимир Богуславський [22].

Український художник Є. Чернишов представляв Україну в Італії в офіційній арт-програмі Венеціанського карнавалу. LIQUID ROOMS – THE LABYRINTH/It's LIQUID International Art Show відбувалася у Венеції, у Palazzo Ca' Zanardi, з 10 по 28 лютого. Відбір митців здійснювався на основі відкритого міжнародного конкурсу. Євген Чернишов став єдиним художником, який представляв Україну, а також весь пострадянський простір в офіційній програмі заходу [23].

Останні 7 років німецький телекомунікаційний холдинг Deutsche Telekom формує колекцію сучасного мистецтва, основний напрям якої – мистецтво

країн, що знаходилися за «залізною завісою» до 1989 року. Колекцію представляли на виставці «Пів правди», яка проходила в рамках Warsaw Gallery Weekend. Проект у Палаці Крулікарня – це комплексна експозиція творів митців з Албанії, Боснії, Болгарії, Чехії, Грузії, Вірменії, Македонії, Польщі, Румунії, Словаччини, Туреччини та України. Посилаючись на історичні події конкретних географічних регіонів, а також на індивідуальний досвід, представлені роботи звертаються до глядача міжнародною художньою мовою, порушуючи локальні та глобальні питання. Українськими представниками колекції на виставці стали: медіа-художник, скульптор, автор об'єктів та інсталяцій Степан Рябченко з роботою «Меліса» з серії «Комп'ютерні віруси» та Анатолій Белов з відеороботою «Sex, Medicamentary, Rock'n'roll» [24].

В Парижі на базі Українського культурного центру експонувалася виставка українських дизайнерів та художниць. Експозиція отримала назву «Ефект хризаліди» та поєднала роботи в різних напрямках мистецтва – від живопису та фотоарту до дизайну та відеоінсталяцій. Зокрема в експозиції можна було побачити в'язану інсталяцію Олени Шабалтас, на яку авторка витратила 5 кілометрів ниток. А також новий погляд Дарини Алешкіної на старовинне ремесло витинанки, втілене у вигляді гігантського паперового мережива. Кураторами виставки стали Оксана Шевченко та Анастасія Білецька. За їхніми словами, захід мав на меті привернути увагу до проблеми зміни соціальних ролей чоловіків і жінок [25].

Українська група медіахудожників SYN Art Group брала участь в одному з найбільших у Європі фестивалів цифрового мистецтва FUTUR EN SEINE, який проходив у Парижі 8–18 червня. Митці представляли проект «Enlightenment», який є серією мультимедійних science art інсталяцій. За кілька років свого існування цей проект встиг побувати на численних фестивалях у різних містах світу, зокрема у Москві, Венеції та Буенос-Айресі. За словами засновника й лідера SYN Art Group Євгена Чернишова, їхня інсталяція щоразу якимось змінюється, інтегруючись в інший простір. У Парижі її новою складовою стала музична частина, створена українським музикантом і продюсером Юрієм Хусточкою. Він виконав цю програму спільно з акторкою театру ДАХ Тетяною Гаврилюк та художником Євгеном Чернишовим. За словами музиканта, іноземці, яким він показував проект «Enlightenment», жодного разу не запитали, звідки родом його автори. «І це найважливіше, бо мені завжди хотілося, щоб Україну сприймали як одну з тих країн, де немає культурних кордонів, а є актуальне мистецтво світового рівня. Саме тому ця робота SYN Art Group була відзначена таким авторитетним фестивалем, як FUTUR EN SEINE», – наголосив Юрій Хусточка [26].

2017 року виставки робіт українського художника Івана Марчука було відкрито в Брюсселі та Братиславі. Впродовж кількох років роботи Івана

Марчука експонувалися в Литві, Німеччині, Польщі, Угорщині, Йорданії, Бельгії. Восени 2016 р. виставка картин майстра – єдиного українця, який ввійшов до сотні сучасних геніїв світу, – з успіхом пройшла в Європейському парламенті [27].

5 українських митців долучилися до виставки World Art Dubai 2017, що з 12 по 15 квітня 2017 року проходила у Dubai World Trade Center. Вона відобразила підвищення попиту на сучасне мистецтво у країнах Близького Сходу. До виставки долучилися понад 120 галерей, а також художники й арт-групи, які представляють напрями й течії в сучасному мистецтві з усього світу. Відвідувачі виставки мали змогу ознайомитися з дивовижною колекцією живопису, гравюр, скульптур і фотографій. Цього року за підтримки культурної дипломатії FromUA у виставці взяли участь п'ять українських митців: фотограф Леся Чікарюк, художники Світлана Біловол, Дмитро Павленко, Олена Онуфрив та скульптор Володимир Цісарик. У рамках World Art Dubai українські художники провели кілька заходів для відвідувачів виставки. Олена Онуфрив провела Live Painting. Вона створювала картину на очах у глядачів, розповідаючи та пояснюючи процес і техніку виконання. Володимир Цісарик прочитав лекцію на тему «Чому скульптура?», де докладно розповів про такий вид мистецтва як скульптура та торкнувся тонкощів роботи скульптора. Анастасія Бобришева, представник Культурної дипломатії FromUA, говорила з гостями на тему «Мистецтво як спосіб взаємного пізнання в толерантному суспільстві». У своїй лекції вона розповіла про те, як мистецтво допомагає знайти спільну мову та об'єднує різні нації та народи. У рамках тижня мистецтва FromUA провела також низку заходів для української громади в ОАЕ [28].

У Нью-Йорку, в приміщенні штаб-квартири Організації Об'єднаних Націй працювала виставка «Український Інсайт», на якій було представлено роботи відомих українських художників – Віктора Сидоренка, Олега Тістола, Миколи Маценка та Валентина Попова. Як підкреслила куратор проекту Наталія Шпитковська, роботи, що увійшли до експозиції, є своєрідним авторським поглядом на процеси еволюції громадянського суспільства, народженого в Україні після Революції Гідності [29].

У нью-йоркській галереї сучасного мистецтва «Alexandre Gertsman Contemporary Art» проходила групова виставка 35 українських художників, які нині живуть в Україні, США, Великій Британії, Німеччині, Франції, Іспанії та інших країнах. Експозицію було приурочено до річниці заснування галереї в 2009 році. До неї увійшли роботи Олега Дергачова, Іллі Кабакова, Віталія Комара, Олександра Маламіда, Наталії Нестерової, Тетяни Назаренко, Олександра Петрова, Михайла Рогинського і багатьох інших [30].

В рамках програми «Мистецтво в Інституті» Українського інституту Америки 10 листопада в Нью-Йорку відкрилася спеціальна виставка сорока графічних творів українського художника Олега Денисенка, в якій було представлено нові роботи митця та вибрані архетипні твори з його графічного доробку минулого десятиліття [31].

Тетяна Василенко була учасницею ярмарку сучасного мистецтва The Other Art Fair, що відбувався з 9 по 12 листопада в Нью-Йорку. З більш ніж 650 заявок, її роботи було відібрано комітетом арт-експертів. За останні п'ять років The Other Art Fair сприяв розкриттю і вихованню нових та інноваційних творчих талантів, дозволяючи художникам налагоджувати прямі відносини з потенційними покупцями і галеристами [32].

Результати цих та багатьох інших закордонних виставок дають можливість стверджувати: українське мистецтво успішно просувається до завоювання світових позицій. Українські художники вже отримали шанс брати участь у світовому арт-марафоні, однак для завоювання топ-позицій потрібен не тільки час, але й здатність вливатися в загальносвітовий культурний контекст.

Втім, західний арт-ринок вже звикає до українського мистецтва, вітчизняні художники регулярно й активно присутні на провідних закордонних аукціонах починаючи з 2009 року, причому список імен щорічно поповнюється новими іменами. Так, 6 квітня 2017 р. в Лондоні відбувся аукціон Phillips New Now. Значна увага в цій секції приділяється художникам зі Східної Європи, й українські митці регулярно з'являються на торгах New Now і в Лондоні, і в Нью-Йорку. Цього разу на аукціоні серед 244 лотів було представлено п'ять робіт від п'яти митців з України – і всі знайшли покупців.

Найдорожчим з українських лотів стала скульптура дебютанта Phillips 38-річного Дмитра Грека «Портрет». При естимейті у £4000–6000 робота продалася з перевищенням стартової ціни більш ніж удвічі – за £10 625.

Успішними стали торги і для ще одного вітчизняного скульптора Єгора Зігури. Його «Зрушення свідомості» також майже удвічі перевищило естимейт – і при старті £5000–7000 пішло з молотка за £9375. Для Є. Зігури, одного з найперспективніших молодих українських митців, це вже п'ятий аукціон New Now. Рекордними для художника були торги, які відбулися в Лондоні 8 грудня 2016 року – тоді скульптуру «Колос, що прокидається» було продано за £20 000.

Так само, як і Є. Зігура, не вперше у New Now брав участь і Роман Мінін. Його відносно невелике панно (140 см на майже 2 м) «Килим обіцянок» при естимейті у £4000–6000 продалося за £8125. По-перше, це чудовий результат для тиражної роботи: «килим обіцянок» у такому розмірі існує в п'яти екземплярах, і на торги виставлялася п'ята копія. А по-друге, це рекорд для

робіт Мініна на Phillips: попередній – £7500 – встановила одна зі знакових для художника робіт «Генератор донецького метро».

За £2750, у межах естимейту £2000–3000, продася «Молекула» Олексія Золотарьова – ще одного представника молодої української скульптури. Робота хоч і встановила рекорд на твори митця на Phillips, однак при цьому фактично повторила результат попередніх торгів: 9 грудня 2015 року Золотарьов дебютував на лондонських Phillips New Now, і його «Розу вітрів» при естимейті £2000–3000 було продано за £2500.

Так само в межах естимейту £2000–3000 за £2500 було продано твір класика вітчизняного контемпорарі-арту Олега Тістола. Він представив «Їдальню» – роботу зі своєю фірмовою пальмою, однак виконану в неочікуваній від живописця і графіка тканий техніці. Для О. Тістола це вже дванадцяті торги Phillips, втім, перші саме у секції New Now. Найрезультативнішим для художника став аукціон Under the Influence, що відбувся у Лондоні 10 грудня 2014 року: тоді продалися одразу три його твори. А рекордними стали лондонські торги Under the Influence від 13 квітня 2013 року. Тоді «Розмальовка» О. Тістола – теж з пальмою і виконана в інтерактивній техніці (частину графічних елементів на картині створили глядачі) – пішла з молотка за £34 850 [33].

Причина такого попиту очевидна: відносно невисокі ціни за високої якості робіт.

«Інвестиційний потенціал українських художників величезний. Набирає обертів тенденція популярності на європейському і американському ринку молодих українських художників. Великий попит на українські скульптури з бронзи простежується на всіх останніх торгах New Now Phillips в Лондоні і Нью-Йорку. Безсумнівно, українські художники повільно, але впевнено завойовують західний арт-ринок», – зазначає куратор та арт-дилер Ігор Абрамович [33].

Взагалі, Єгор Зігура був у 2017 році найбільш успішним українським митцем на арт-ринку. Так, його роботу «Колос, що пробуджується» (2016 рік; тираж 10/15) було продано 28 лютого 2017 р. у Нью-Йорку на торгах аукціонного дому «Phillips» за \$ 20,000. Інша його робота – «Колос, що пробуджується» (2016 рік; тираж 13/15). 6 червня 2017 р. у Лондоні, на торгах аукціонного дому «Sotheby's» пішла за \$ 12,117. А ще одна – «Зрушення свідомості» (2016 рік, тираж 1/15) – придбана у Лондоні 28 листопада 2017 р., на торгах аукціонного дому «Sotheby's» за \$ 13,321 [34].

Успішними для вітчизняних митців став аукціон сучасного мистецтва Phillips New Now, що відбувся 7 грудня 2017 року в Лондоні. Тут було представлено семеро українських митців – Єгор Зігура, Назар Білик, Роман Мінін, Михайло Деяк, Олег Пінчук, Анатолій Галицький та Дмитро Грек. В

цілому вітчизняного мистецтва було продано на суму близько \$56 000. Найдорожчим українським лотом стала робота Михайла Деяка. Його металевий барельєф «Water» (2017) із серії Genesis купили за \$ 18 500. Цей продаж перевищив верхній естимейт у \$ 12 000 і став найдорожчим в історії художника на Phillips. Нагадаємо, що в 2016 році робота М. Деяка з серії «Стільці» (2015) була придбана за \$ 16 000. В кінці 2014 року на цьому ж аукціоні його живописна робота із серії «Klitschko Brothers Emotion» пішла з молотка за \$ 11 800. Михайло Деяк представляє молоде покоління українських художників. Він створює твори на межі неоекспресіонізму і мінімалізму, експериментує з матеріалами, працюючи зі склом і металом. У 2017 році пройшли його дві персональні виставки – у Ukrainian Institute of America в Нью-Йорку, США, а також в Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшая в Ужгороді, Україна. Художник брав участь й в Scope Art Show у рамках тижня мистецтв Art Basel Miami Beach. у Маямі, США. Також на аукціоні було продано за \$ 5 400 скульптуру Єгора Зігури «Colossus that Rebelled» (2015). Твір «Space around (Anamorphosis)» (2016) українського скульптора Назара Білика придбали за \$ 7 100. У 2016 році його робота «Counterforms» (2012) була продана майже за \$ 11 000. А у 2015 році скульптуру Н. Білика «Дощ» продали на аукціоні Phillips в Нью-Йорку за \$ 10 000 [35].

Твори українських митців продовжують потрапляти на престижні світові аукціони й у 2018 році. Так, роботи не тільки знатних світових авторів, але й твори двох відомих українських скульпторів були представлені 11 квітня 2018 р. в Лондоні на торгах «New Now» аукціонного дому Phillips. На аукціоні було представлено роботи Герхарда Ріхтера, Яойї Кусаїа, Робера Лонга, Мартіа Кіппенбергера, Карстена Хеллера, Олафура Еліассона, Сантьяго Сьєрри, Ентоні Гормлі та інших. Загалом на аукціон було виставлено 236 лотів. Естимейти в межах «New Now» варіюються від п'ятисот до п'ятисот тисяч фунтів стерлінгів. Рекордна стартова ціна – £ 300 000 за скульптуру «State III» Ентоні Гормлі з серії «The Proppers», що зроблена зі сталевих блоків. Зараз твір перебуває у приватній колекції, попередньо був виставлений на аукціоні Christie's у 2016 році та експонувався у галереї White Cube у Сан-Паулу (Бразилія). Найдорожча робота Гормлі була продана на аукціоні Christie's у 2017 році більш ніж за 6,5 мільйонів фунтів стерлінгів. Україну представляли на весняних торгах роботи двох митців Єгора Зігури та Дмитра Грека. Єгор Зігура представляв на торгах скульптуру «Колос, що тримає світ» з циклу «Післясьогодні» з естимейтом £ 3 000 – 5 000. Барельєфний портрет із серії «Вдивляючись із» Дмитра Грека Phillips оцінили в £ 1 000 – 2 000 [36].

Твори чотирьох українських авторів можна буде побачити й на арт-ярмарку Tokyo International Art Fair, що відбудуватиметься з 25 по 26 травня 2018 року у Токіо, Японія. Ця, одна з найяскравіших арт-подій, уже вчетверте

об'єднає арт-дилерів, колекціонерів, представників галерей та митців. Понад 100 молодих та вже відомих авторів з 30 країн світу (Велика Британія, США, Мексика, Канада та інші) представлять на ярмарку скульптуру, живопис, фотографію, ілюстрацію та діджитал-арт. Українськими митцями буде опікуватися New Now Gallery – платформа, що презентує сучасне українське мистецтво. Єгор Зігура представить диптих «Пробудження» з циклу «Післясьогодні», що складається з чоловічого та жіночого образів. Вони передають момент пробудження «свободи духу» в людині сучасної доби, коли теперішня цивілізація споживання, за авторським баченням, увійшла у кризову стадію свого розвитку.

Проект «Глина Адам», що розкриває зв'язок між біблійною історією створення людини і творчим актом митця, – один із ключових у доробку Дмитра Грека.

Серія робіт «Чайка» Олега Тістола зображає сучасну дійсність, стилізовану під 60-ті. «Це картини про війну та окупацію, вони містять у собі внутрішній конфлікт, де райські пальми символізують трагічне сьогодення, незважаючи на їх зовнішню гармонію та красу», – наголошує митець.

Роман Мінін готує віртуальну виставку нових робіт «Нагорода за мовчання» та «Природознавство». Шолом віртуальної реальності допоможе відвідувачам арт-ярмарку зануритись у міфологічний світ шахтарської промисловості [37].

Звісно, зараз ще зарано говорити про тенденції 2018 р., що ж до підсумків розвитку українського арт-ринку у 2017 році, то, підбиваючи їх, у пресі зазначали, що його успіхи, порівнюючи з останніми роками, все ж доволі скромні. Так, не можна опустити той факт, що багато метрів українського сучасного мистецтва, які зовсім нещодавно були постійними лідерами рейтингів, а їхні роботи йшли з молотка по декілька десятків тисяч умовних одиниць, м'яко кажучи, дозволяють про себе забути. Можливо український «старий колекціонер» вже наситився їхніми витворами, а молодий ще не встиг заявити про себе. Безперечно, не варто забувати про високу інфляцію гривні та нестабільність в політичному та економічному секторах.

Також погано розвивався тренд колекціонування, серед людей, які мали змогу створити цінну колекцію українського сучасного мистецтва. Люди такого типу вважають за краще придбати собі третій новий Range Rover, вартістю десятки тисяч доларів, який через років десять умовно опиниться на звалищі, а його вартість знеціниться, ніж сформувати колекцію на цю суму, яка стане гордістю його родини чи компанії і тільки з кожним роком тільки ростиме в ціні.

Проте й позитивних моментів у 2017 році також було чимало. Завдяки галеристам та арт-менеджерам в Україні відбуваються виставки, наші митці стабільно представлені на відомих арт-ярмарках та на міжнародних аукціонах.

З'являються та діють фундації, такі як BrovdiArt та Sky Art Foundation, які підтримують молодих авторів, даючи їм можливість розвинути свій талант та заявити про себе суспільству. З'являється молоде покоління колекціонерів, які цікавляться українським артом, і в міру своїх можливостей готові його підтримувати та розвивати. Тож, експерти сподіваються, що наступний рік потішить нас значно кращими аукціонними результатами та культурними подіями [38].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лугіна М. Мировой арт-рынок вырос на 12%: в США и Китае активно заключают сделки, а Украина прячется / Лугіна М. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <https://ubr.ua/leisure/it-is-interesting/mirovoi-artrynok-vyros-na-12-v-ssha-i-kitae-aktivno-zakluchautsa-sdelki-a-ukraina-priachetsa-3866784>

2. Герасимова А. Марат Гельман: «Я стурбований тим, що арт-ринок диктує свої умови» / Герасимова А. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/post/marat-gelman-pro-kulturnu-i-mizhnarodnu-politiku>

3. Арт-ринок в Україні: як і де продається українське мистецтво / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу:

<http://shcherbenkoartcentre.com/uk/publication-ukr/art-rinok-v-ukraini-yak-i-de-prodayetsya-ukrainske-mistectvo>

4. Мінін Р., Константинова К. Роман Мінін: «Арт-ринку в Україні немає!» / Мінін Р., Константинова К. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: Дзеркало тиж. Україна. – 2017. – 28 квіт. – 12 трав. – С. 15.

5. Щур П. Новому искусству – новые инструменты / Щур Павло. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/blog-entry/ukrainu-predstavili-na-art-market-budapest>

6. Константинова К. Владислав Шерешевський: «Ну, я ж не Лобода! Не поїду в Москву за жодні пряники» / Константинова К. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: Дзеркало тиж. – 2017. – 3 черв. – С. 14.

7. Наталья Заболотная в ZALA: Наше искусство ничем не уступает мировому / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу:

http://socportal.info/2017/07/01/natalja_zabolotnaja_v_zala_nashe_iskusstvo_nichem_ne_ustupaet_mirovomu.html

8. Нікітова О. Український арт-Instagram. Як додаток ODA просуває українське мистецтво / Нікітова Ольга. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2016/02/04/persha_ukrayinska_art_socmerezha_yak_dodatok_one_day_auction_robýt_pershi_uspishni_kroky

9. ARTELECT – унікальна українська онлайн-платформа для продажу картин / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/artelect--unikalnaya-ukrainskaya-online-platforma-dlya-prodazhi-kartin-/>

10. Кияни створили міжнародну платформу принтів / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/news-single/kiyani-stvorili-mizhnarodnu-platformu-printiv>

11. Усе про Український павільйон на 57-й Венеційській бієнале / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/use-pro-ukrainskiy-pavilyon-na-57-iy-venetsiyskiy-biyenale/>

12. Петренко О. У Венеції відкрився 57-й бієнале сучасного мистецтва. – Олена Петренко. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1664136-u-venetsiyi-vidkrivsvya-57-y-biyenale-suchasnogo-mistetstva>

13. Писаренко Г. Україна увійшла до трійки кращих на Венеціанському бієнале – Є. Нищук / Ганна Писаренко. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1665171-ukrayina-uviyshla-do-triyki-kraschikh-na-venetsianskomu-biyenale-ye-nischuk>

14. Боборикін А. Венеційська бієнале: Велике нерок-ен-рольне ошуканство / Боборикін А. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/culture/2017/05/31/367815_venetsiyska_biiennale_velike.html

15. Десятерик Д. За законом, по справедливості чи заради мистецтва / Десятерик Д. // День. – 2017. – 31 січ.

16. Антоненко А. Переосмислення традицій / Антоненко А. // День. – 2017. – 11 жовт.

17. Підкорила квітами: українська художниця вдруге отримала звання найкращої в США / Інформація // Хрещатик. – 2017. – 9 черв.

18. Надія-Дойчева-Бут перемогла у міжнародному конкурсі ілюстрації / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/nadiya-doicheva-peremogla-u-mizhnarodnomu-konkursi-ilyustratsiyi>

19. Український майстер емалевої мініатюри отримав відзнаки в Британії та США / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/ukrainskiy-mayster-emalevoi-miniatyuri-otrimav-vidznaku-v-britanii/>

20. У Барселоні пройшла виставка, присвячена українському перформансу / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. –

Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/u-barseloni-proyshla-vistavka-prisvyachena-ukrainskomu-performansu/>

21. «Voloshyn Gallery» вдруге бере участь в арт-шоу SCOPE Basel / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/voloshyn-gallery-vdruge-bere-uchast-v-art-shou-scope-basel>

22. Львівська галерея «ST·H Gallery» візьме участь в арт-ярмарку KÖLNER LISTE / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/lvivska-galereya-sth-gallery-vizme-uchast-v-art-yarmarku-klner-liste/>

23. Український художник візьме участь у Венеціанському карнавалі / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/ukrayinskii-khudozhnik-vizme-uchast-u-venetsianskomu-karnavali>

24. Рябченко та Белов представлять Україну на міжнародній виставці у Варшаві / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/ryabchenko-ta-byelov-predstavlyat-ukrainu-na-mizhnarodniy-vistavci-u-varshavi/>

25. Українські художниці показали в Парижі нетрадиційні витинанки / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/culture/2017/02/2/222399/>

26. Юрій Хусточка і учасниця Dakh Daughters озвучать інсталяцію в Парижі / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/news-single/yuriy-khustochka-i-uchasnicya-dakh-daughters-ozvuchat-instalyaciyu-v-parizhi>

27. Унгурян О. Иван Марчук: «Уже работаю над новым циклом картин – душа, как писал Шевченко, – „оживає і сміється знову”» / Унгурян О. // Факты. – 2017. – 7 черв.

28. 5 українських митців долучилися до виставки World Art Dubai 2017 / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/5-ukrainskikh-mitciv-doluchilisya-do-vistavki-world-art-dubai-2017/>

29. Олега Тістола і Віктора Сидоренка виставили у штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://cultprostir.ua/uk/news-single/olega-tistola-i-viktora-sidorenka-vistavili-u-shtab-kvartiri-oon>

30. В Нью-Йорке откроют выставку украинских художников / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://www.buro247.ua/culture/arts/alexander-getsman-art-gallery-ny.html>

31. У Нью-Йорку відкриється виставка українського графіка Олега Денисенка / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим

доступу: <http://artukraine.com.ua/n/u-nyu-yorku-vidkriyetsya-vistavka-ukrainsko-go-grafika-olega-denisenka/>

32. Українська художниця візьме участь в арт-ярмарку у Нью-Йорку / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/n/-ukrainska-khudozhnicya-vizme-uchast-v-art-yarmarku-u-nyu-yorku/>

33. Пішли на Захід: які результати показали твори українців на аукціоні Phillips New Now у Лондоні / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20171025-pishli-na-zahid-yaki-rezultati-pokazali-tvori-ukrayinciv-na-aukcioni-phillips-new-now-u-londoni>

34. В кінці робочого дня: 10 найдорожчих робіт українських митців, які пішли з аукціонів у 2017 році / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/10067621-v-knc-robochogo-dnya-10-naydorozhchih-robt-ukrayinskih-mitcv-yak-pshli-z-aukconv-u-2017-roc.html>

35. Твори 7 українських митців на аукціоні Phillips / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://i-pro.kiev.ua/content/tvori-7-ukrayinskikh-mittsiv-na-auktsioni-phillips>

36. Роботи українських скульпторів продали у Лондоні / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: http://moezahoplennia.blogspot.com/2018/04/blog-post_96.html

37. New Now Gallery представить українське мистецтво на Токуо International Art Fair / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://be-inart.com/post/view/2573>

38. Роботи яких українських майстрів «підкорили» сучасний арт-ринок у 2017 році / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <https://ukraineartnews.com/news/auction/roboti-jakih-ukrajinskih-majstriv-pidkorili-suchasnij-art-rinok-u-2017-rotsi>

Матеріал підготував

Бурнашов І.Ю., зав. відділу
наукового аналізу і
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,63. Б/т. Зам. 55. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12